

ZSIDÓ MESÉK

A meséket a következő gyűjteményekből válogattuk:

A kincsörző fa. Zsidó mesék és elbeszélések. Összeállította Komlós Aladár és Vihar Béla. Bp., 1940. Az Országos Izraelita Tanítóegyesület kiadása.

(*A legjobb áru, A szombati tánc, Sose vesztésd el a reményt!*)

A csodálatos hajó. Mesék és elbeszélések. Gyermeknek számára feldolgozta Vihar Béla. Bp., 1947. Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat kiadása.

(*Mese Élijáhuról, A kíváncsi trenderli, A halál kardja*)

A LEGJOBB ÁRU

Egy hajó gazdag rakománnyal ment a tengeren. A hajón utaztak a rakomány tulajdonosai is. Hazafelé tartottak, s mind csak áruikról, bevásárlásról, eladásról és nyereségről beszélgettek. Volt a hajón egy írástudó is. S mikor a kereskedőknek már nem volt egymással mit beszélniök, megkérdezték a rabbit, hogy hát ő miféle árut visz magával, s hogy hol tartja azt.

– Minden árumat magammal hordom – felelt a rabbi.

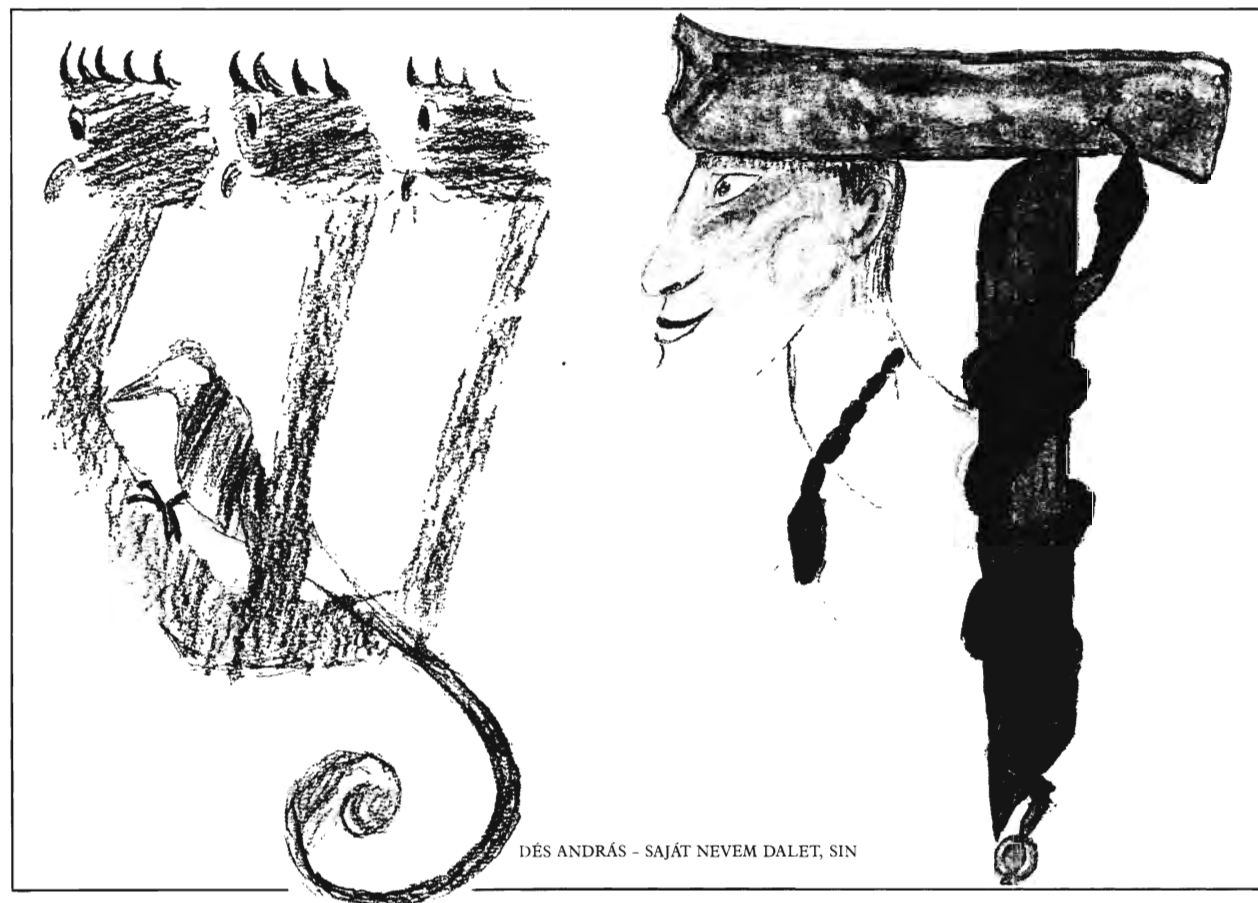
A kereskedők először azt hitték, hogy a rabbi gyöngyökkel és drágakövekkel kereskedik, s ruháiba rejtette azokat. Jól szemügyre vették, és így csakhamar megállapították, hogy semmiféle kincs nincs nála. Ekkor csúfolódni kezdtek, s néhány gúnyos megjegyzést tettek láthatatlan kincseiről. De a rabbi így szólt:

– Az én árum többet ér, mint a tiétek.

Ezután nemsokára rablók támadták meg a hajót, és olyan alaposan kifosztották, hogy a kereskedőknek semmijük sem maradt csupasz életükön kívül. Mint szegény emberek értek partra.

De a rabbi azonnal a tengerparti város zsinagógájába ment, s mivel itt rögtön látták mélyeséges tudását, nagy tiszteletben részesítették, s mindennel megajándékozták, amire csak szüksége volt.

Mikor a rabbi visszament a hajóhoz, a város aprajagyja a legnagyobb hódolattal kísérte őt útján. A kereskedők még mind ott voltak a parton. Hiányos öltözetben és kétségbeesve álltak ott, s alig hittek szemüknek, mikor meglátták a pompás ruhákban és hatalmas

kísérettel közeledő rabbit. Elébe siettek, bocsánatot kértek tőle, hogy gúnyolódtak rajta, s esdekelve könyörögtek neki, hogy kérjen számukra ruhát és táplálékot a város lakóitól. A rabbi megígérte ezt, majd így szólt:

– Látjátok hát, hogy az én árum többet ér, mint a tiétek? A tiétek odaveszett, de az enyém még megvan. Nem minden áru hozza meg azt a nyereséget, amit remélünk tőle; de a Szentírás ismerete javunkra szolgál. Ebben az életben is, meg a túlvilágon is.

A SZOMBATI TÁNC

Szent Baal Sem – emlékezete legyen áldott – az egyik péntek este tanítványai körében ült az asztalnál. Együtt ünnepelték a szombat királynő eljövételét. Az ilyen lakomák alkalmával Baal Sem lelke az ég trónusáig szárnyalt, és távoli csodás titkokat ismert meg. Gondolataiban elhagyta e földi világot, és a Mindenható fenséges közelségébe került.

Történt ezen az estén, hogy a bor áldásimájának végeztével Baal Sem a magasságba tekintett, majd ujjongó jókedvvel felcacagott.

A tanítványok elcsodálkozva néztek össze mesterük érthetetlen és különös viselkedése miatt. Mindamellet a tanítójuk iránti tisztelet megakadályozta őket, hogy e nevetés oka felől érdeklődjenek.

A lakoma közben azonban a révülten ülő szent Baal Sem megint felcacagott, ami még csak tovább fokozta a tanítványok kíváncsiságát.

Baal Sem kacagása harmadszor is megisméltódott.

A tanítványok között volt egy ifjú, akit Baal Sem különösképpen kitüntetett szeretetével. A szombat kimenetelekor ennek beszélt el mindig azt, amit e nap folyamán átélt. Társai ehhez fordultak hát, hogy kérdezze meg a mestert a titokzatos nevetés értelme felől.

Amikor a szombat csillagkoszortús királynője szépséges énekek kíséretében eltávozott Izrael házai közül, hogy csak hat verejtékes nap után térjen vissza, e tanítvány a nagy Baal Sem elé lépett, és kérdést intézett hozzá. De a mester hallgatott. Földöntúli békés mosoly sugárzott arcából tanítványai felé, akik az éjszakában tolongva gyűltek össze, és a háttérből figyelték kettejüket.

Végül Baal Sem megtörte a beállott csendet. De felelet helyett utasítást adott, hogy mindannyian készüljenek fel egy hosszabb útra.

Holdfényes tavasz éjjelen így vezette a mester tanítványai seregét egész álló éjszaka, mígnem reggelre egy másik városba érkeztek. Itt egyenesen a zsidó gyülekezet vezetőjének lakását keresték fel, aki mély tisztelettel fogadta a világhírű Baal Semet és kíséretét.

A szent vendég érkezésének híre azonnal elterjedt a városban, és a község előkelői sietve özönlöttek a mester üdvözlésére.

A reggeli fohász befejezése után Baal Sem akként rendelkezett, hogy hívják azonnal elébe a könyvkötő Sab-szajt és annak feleségét.

A városbeliek ezen rendkívül csodálkoztak. Bár Sab-szajt becsületos embernek ismerték, mindenki tudta róla, hogy egyszerű, tudatlan kézműves, aki járatlan az isteni Tanban.

Amikor a könyvkötő és felesége belépett a házba, Baal Sem felállt, mosolyogva elébük ment, majd így szólt hozzájuk:

– Kérlek, meséljete el mindent arról, hogyan töltötétek a legutóbbi péntek estét! De ne titkoljatok el semmit!

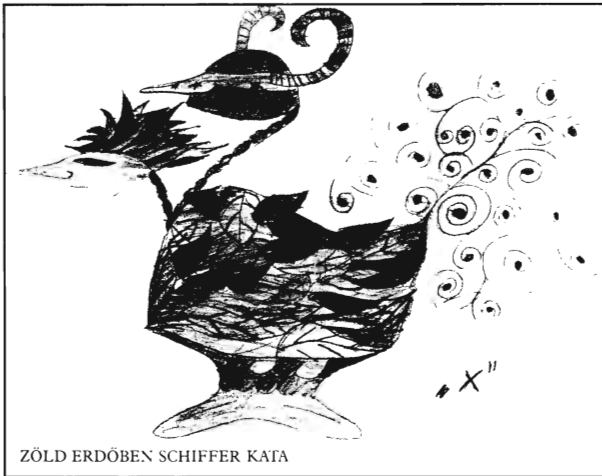
Sabszaj, a könyvkötő ekkor imígy válaszolt:

– Előre is elnézsedet kérem, Rabbi, ha valamit talán nem úgy cselekedtem, ahogy az a bölcsektől elrendeltetett. Izrael gyülekezetének legkisebb fia vagyok én, tanulatlan és szegény, aki két keze munkájával keresi meg kenyerét, de még soha más ember támogatását igénybe nem vettem. Csekélyke jövedelmemből ifjú korom óta már a csütörtöki napon mindig előre beszereztem, ami a szombat illő megünnepléséhez szükséges. Pénteken pedig már kora délelőtt betértem a templomba, hogy a szombat bejövételén az Énekek énekével és zsoltárokkal magasztaljam a világ Teremtőjét.

– Mióta azonban megöregedtem, régi erőm elhagyott, és nem tudok már annyit dolgozni, ezért lassan-lassan eladogattam minden vagyonomamat, hogy a szombatot Isten dicsőségére megszenteljem. Végül már nem volt otthonomban semmi, amit eladhattam volna, még annyi sem, hogy egy darab kenyeret vásároljak a szombat tiszteletére. Egész csütörtöki napon még abban reménykedtem, hogy a Mindenható megkönyörül rajtam, és csodát tesz, hogy szombatját megünnepelhessük. Tudom azt is, hogy ha valakinek feltártam volna bajomat, segítségemre siet, s nem engedi, hogy a szombati napon egy is éhezzen Izraelből. De nem akartam, hogy az emberek kegyelméből elfogadjak bármit is, ezért elhatároztuk, hogy e szombaton böjtölni fogunk. Feleségemnek szavát vettem, hogy a szomszédoknak nem árulja el helyzetünket. Megmondtam neki azt is, hogy péntek este később fogok hazatérni a templomból, mert meg akarom várni, míg mindenki otthonába tér, nehogy valaki megkérdezhesse tőlem, miért nem világol a mi házunkból is az ünnepköszöntő gyertyaláng.

– Így mentem el most is, mint mindenkor, már péntek délelőtt az imaházba és az Énekek énekével, meg zsoltárokkal áldoztam az Örökkévalónak, a mi Urunknak. Feleségem pedig ezalatt, mint rendesen, a szombat előkészületeként a lakás takarításába kezdett és tisztogatás közben egy pár ezüstgombot talált. E gombokat már régen elvesztettük. Azonnal eladta, és az árából bőségesen telt a szombati szükségletekre: kalácsra, gyertyára, halra úgy, ahogy régen is ünnepeltük a nyugalomnak napját.

Amikor este nagy szomorúsággal szívemben hazafelé tartottam, már messziről feltűnt, hogy házamban fényesség világol. Mindjárt arra gondoltam, feleségem bizonyára elárulta valakinek szorultságunkat, és az gyertyát ajándékozott nekünk. Ahogy a kivilágított szobába lépek és látom a megerített asztalt kaláccsal és borral,

ZÖLD ERDŐBEN SCHIFFER KATA

bizonyos voltam már benne végképpen, hogy feleségem a szomszédokhoz fordult segítségért.

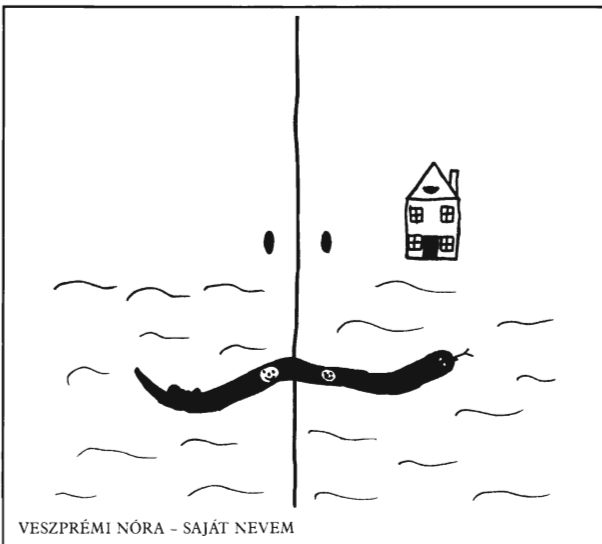
Mivel nem akartam a szombatot civódással megszentelteleníteni, nem érdeklődtem a dolog felől, hanem éppúgy, mint régen, üdvözöltem őt, majd áldást mondtam a szombatra, és vacsorához kezdtem. A fájdalom azonban – hogy emberi támogatásra szorultunk – nem hagyott nyugtot, végül így szóltam szemrehányóan:

– Mondd, miért nem tudtad megőrizni nyomorúságunk titkát, holott erre ígéretet tettél?

Ő erre így felelt:

– Emlékszel-e az ezüstgombokra, amelyeket évekkal ezelőtt elvesztettünk? Íme, megkerültek, eladtam őket, és annak ára éppen elegendő volt a mi szombatunkhoz.

Könnyekkel szememben álltam fel az asztal mellől, és remegő hangon áldottam az Urat, aki nem hagyott el. Most láttam csak, hogy az, ki emberi segítség helyett Őbenne bíz, nem csalatkozik. Az isteni kegyelem e pillanatában – bocsáss meg, Rabbi – megfogtam feleségem kezét, és táncoltunk, táncoltunk a gyertyaláng körül, végig a szobán, kacagva a boldogságtól, hogy a mi Istenünk nem felejtkezett meg Sabszájrról, a szegény kis könyvkötőről. Ezen az estén háromszor lejtettük táncunkat az Úr

VESZPRÉMI NÓRA - SAJÁT NEVEM

dicsőségére, és ha bűnösök vagyunk, oldozz fel, mester, mert hogyan is tudhatnánk mi a szent könyvek tartalmát.

Baal Sem, a mester az elbeszélés befejezése után megfogta Sabszájrnak, a könyvkötőnek munkától kérges kezét, majd tanítványai felé fordulva így szólt:

– Higgyétek el, kedveseim, nagy öröm volt ezen a péntek estén az egekben, az angyalok is velük táncoltak az Isten trónusa körül. Most már értitek, miért kacagtam fel én is háromszor.

Ezután a könyvkötő feleségéhez fordult:

– Mit óhajtasz, asszony? Éltetek végéig gazdagságot? avagy régi kívánságokat teljesítse az Úr, és öreg napjaitokat gyermekkel áldja meg?

Mire az asszony következőképpen válaszolt:

– Bizony, gyermeket kérek az Örökkévalótól a gazdagság helyett.

Baal Sem ekkor így szólt:

– Fiad fog születni, aki majd Izrael bölcsei közé tartozik, neve világitani fog, mint a fáklya, és áldás fakad lépte nyomán.

Így is történt.

A könyvkötő felesége anyja lett a kozsinyeci Izraelnek, aki mint szent ember vezette népét, vigasztalta a szenvedőket, felemelte az elbukottakat. Az ő áldása kísérje a mi életünket is, hogy örömmel szolgálhassuk az Örökkévalót, amen.

SOSE VESZÍTSD EL A REMÉNYT!

Volt egyszer egy gazdag ember, aki mindig így szólt, ha azt látta, hogy valaki alamizsnát osztogat:

– Csak annak szabad alamizsnát elfogadnia, akinek semmi reménye sincs már a széles világon.

Egyszer látta, hogy egy ember nyomorúságos rongyokban s majdnem csupaszon fekszik egy szemétdombon. Így szólt magában: Aki ilyen nyomorban van, az már semmit sem remélhet a széles világon, annak már szüksége van alamizsnára. Elővett hát egy aranyat erszényéből, és így szólt:

– Szegény ember, igazán reménytelen a te nyomorúságos helyzeted, vedd hát ezt az aranyat.

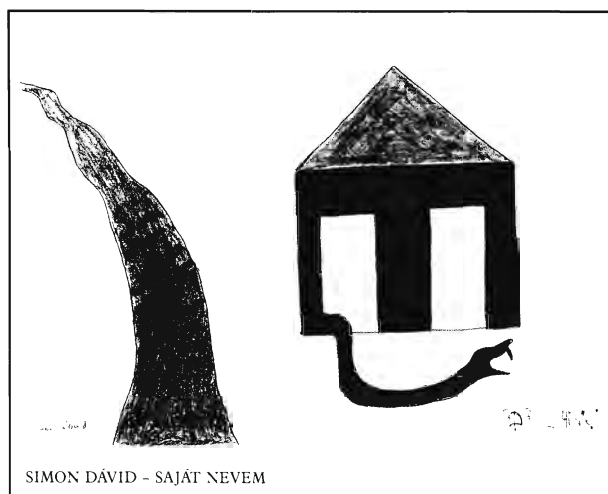
– Lehet, hogy a te állapotod reménytelen – felelte a szegény ember –, de az enyém bizony még nem az.

– Hogyan – szólt a gazdag –, én alamizsnát akarok adni neked, te pedig összeszidsz érte?

– Azt hiszed – szólt a szegény ember –, hogy nekem már nincs mit remélnem ezen a világon, mivel a szemétdombon heverek? Hát nem ismered az Írás szavait: „Ő felemeli a szegényt a porból, az ínségeset felségíti a sárból.”?

– Ha te nem vagy reménytelen nyomorúságban – szólt a gazdag –, mondd meg nekem, ki reménytelen hát akkor?

– Csak a holtaknak nincs mit remélniök – felelte a szegény ember –, ők már semmit sem remélhetnek ezen a világon.

A gazdag ember szólt:

– Ha így van, akkor a holtaknak viszek adományt.

Kiment a temetőbe, és az egyik síron elásott száz aranyat, majd felkiáltott:

– Nesze neked száz arany, te halott! Legyen a tiéd, mert neked nincs mit remélned többé ezen a széles világon.

Azzal hazament.

Történt azonban, hogy a szegény embernek megfordult a sorsa, jólétre, sőt végül nagy gazdagságba jutott, s mikor a város királya meghalt, őt választották meg utódjául. A gazdag azonban egyik veszteséget szenvedte a másik után, míg végül teljesen elszegényedett. Ekkor eszébe jutott a száz arany, amelyet valaha elásott, s hogy milyen jó volna most ez neki az ínségben. Kiment hát a temetőbe, megkereste a sírt, s amint megtalálta, ásni kezdett. Még nem régóta ásott, mikor észrevették. Mint sírablót a fejedelem elé hurcolták, hogy gyalázatos tettéért megkapja méltó büntetését.

A fejedelem a szegény rabban azonban felismerte egykori jótevőjét. Ez viszont nem ismerte fel őt. Sírva esküdözött, hogy esze ágában sem volt a hullák kirablása, mert ő csak azt a pénzt akarta kiásni, amelyet sok évvel ezelőtt, mikor még gazdag volt, maga tett oda; s elbeszélte az egész történetet, amelyet a fejedelem jól ismert. Mikor befejezte, a fejedelem így szólt:

– Hát nem ismeresz engem?

– Hogy ismerhetném felségedet? – válaszolta a szegény ember.

– Ismerd fel hát bennem – kiáltotta a fejedelem – azt a szegény embert, aki a legnagyobb nyomorúságban feküdt valaha a szemétdombon, s akiről te azt mondtad, hogy nincs mit remélnie a világon. Amint látod, Isten kiemelt az ínségből, s a legfőbb úrrá tett ebben a városban.

Ezzel felemelkedett trónjáról, átölelte és megcsókolta a szegény embert, egykori jótevőjét, s elrendelte, hogy azonnal ássák ki a száz aranyat, és adják át jogos tulajdonosának. Majd így szólt:

– Látod, barátom, sosem szabad bízunk kincseinkben. Mivel azonban te valaha segíteni akartál raj-

tam, élj itt velem ezentúl, s ne legyen gondod többé semmire.

Így szólt a nemes fejedelem, és meg is tartotta szavát.

MESE ÉLIJÁHURÓL

figyeltétek-e a széderasztalt? Az asztal közepén egy teli pohár bor áll, de ebből egész este senki sem ivott. Ha megkérdeztétek, hogy kié ez az ital, a felnőttek bizonyosan azt felelték, hogy Élijáhué, akit erre az estére vá-

runk vendégségbe.

Minden zsidó házban így várják Élijáhut. Széder közben még az ajtót is kitarjuk, hogy könnyebben hozzánk találjon.

Élijáhu réges-régen élt, még abban az időben, amikor a zsidók mindannyian Erecben laktak. Egész életében három dolgot szeretett: az Istent, az igazságot és a zsidókat. Azt beszélnek róla, hogy amikor megöregedett, Isten tüzes szekeret küldött el érte, és ezen távozott az égbe. Midőn a felhők között robogott – így beszélik –, lekiáltott a földre, és azt mondotta: mindig vissza fogok térni, ha bajba jutnak a zsidók, hogy segítsék rajtuk. Egyszer, ha majd az emberek mindannyian megjavulnak, végleg visszatérek a földre, és örök békét hozok. Ekkor nem lesz többé háború, és minden ember úgy szereti egymást, mint testvér a testvérét.

Azóta sok-sok idő telt el, és Élijáhu olykor megjelent az emberek között, de csak rövid időre, hogy a bajba jutott zsidókon segítsen. Ilyenkor álruhába öltözik, és senki sem sejtí, hogy Élijáhuval áll szemben.

Most éppen egy olyan történetet mondok el nektek, amikor Élijáhu álruhában a földön járt. De kezdjük sorjában!

Élt egyszer egy igen-igen szegény zsidó ember. Olyan szegény volt, hogy gyermekeinek sokszor még egy darab kenyeret sem tudott adni. A szegény ember szíve majd megszakadt a fájdalomtól, amikor az éhségtől síró gyermekeit hallotta. Senki nem akadt, aki segített volna rajtuk. Ő maga súlyos beteg volt, nem tudott dolgozni. Jobb lenne, ha nem élnék – mondotta kétségbeesésében –, legalább nem látnám gyermekeim nyomorúságát. Az egyik napon egy ismeretlen ember állítja meg az utcán.

– Látom arcodról, hogy nagy bánatod van – szólott. – Azt is tudom, hogy a szegénység miatt. Figyelj ide, én segítek a bajodon.

– Ki vagy te? – fordult hozzá a szegény ember csodálkozva –, soha nem láttalak, és mégis segíteni akarsz rajtam.

Az idegen így válaszolt: – Ne törődj velem, hanem figyelj szavamra! Holnap a szomszéd város piacán nagy vásár lesz. Ebben az országban az a szokás, hogy a szolgálkat is árusítják. Jer oda velem, és mond azt, hogy én a te szolgálád vagyok, akit el akarsz adni. Ha megvásárolnak, legyen a pénz a tied, a többit pedig bízd rám!

A szegény ember sehogysem akarta az ismeretlen ajánlatát elfogadni.

Ám ez addig-addig erősködött, míg végre nagy nehezen ráállt.

Másnap kora reggel az ismeretlen férfival együtt a szegény ember kiment a szomszéd város piacára.

Ekkor már seregesen jöttek a nagy urak, hogy szolgákat szerezzenek maguknak.

Javában folyt az alku, amikor egy éles trombitaszó harsant fel a távolból. Jön a király! – járt szájról szájra a hír.

Igen, a király is azért jött a vásárra, hogy újabb szolgát vásároljon.

Végigment a téren, megszemlélte az embereket, de nem felelt meg egyik sem. Végre odaért a szegény ember elé.

– Mit tud a te szolgád? – kérdezte tőle.

Erre az ismeretlen maga válaszolt: – Érték a házépítéshez és kertészethez.

– Hát akkor meg is vásárolok gazdától – mondotta a király. Éppen ilyen emberre van szükségem! Új palotát akarok építtetni! Itt van – fogd – száz arany – szolt a szegény emberhez –, remélem megfelel az ár.

A szegény boldogan köszönte meg a nagy kincset. Utána könnyezve ölelte át titokzatos jótevőjét, aki most már a király tulajdona lett.

Ez csak mosolygott, és búcsúzóul ennyit mondott: – Örülök, hogy pénzt szereztem neked. Segítsen hát továbbra is az Isten!

A szegény ember száz arannyal a zsebében így vált gazdag emberré.

Közben Élijáhut – mert sejtitek ugye, hogy ő volt az ismeretlen férfi – elvitték a királyi palotába. Itt azt a parancsot kapta, hogy rövid három hónap alatt olyan palotát kell építenie, amilyenhez hasonló még nem volt.

– Kik lesznek segítőtársaim? – kérdezte a királytól.

– Segítőtársaid – ezt már régen kiterveztem! Egysze-

riően összeszedünk annyi zsidót, amennyi csak kell, és azok éjjel-nappal segítenek neked. Ha nem menne a munka, majd a felügyelőim botja megtanítja őket a szorgalomra. Még egyszer mondom, ne feledd, hogy három hónap alatt el kell készülnöd a palotával és annak kertjével, különben mindannyian életetekkel la-
koltok.

Élijáhu elvonult szobájába. Itt Istenhez könyörgött. Kérte, hogy tegyen csodát, és mentse meg népét a kínoztatástól.

Így is történt. Isten Élijáhu kedvéért csodát tett.

Másnap reggel, ahogy a király palotája ablakán ki-
hajolt, szeme káprázott a gyönyörűségtől. Egyetlen éjszaka alatt szántornyú palota épült a szomszéd mezőn. Körülötte pompás kert virított, amelyben szebbnél szebb virágok illatoztak.

Keresték a csodálatos szolgát. Tüvé tették érte az egész palotát, de nem találták sehol sem.

Élijáhu még azon az éjszakán eltűnt, hogy elmenjen máshová, ahol szenvedő zsidók várják a segítséget.

A KÍVÁNCSI TRENDERLI

Akár hiszitek, akár nem, volt egyszer egy trenderli, amelyik igen kíváncsi természetű volt. Egyszer forgás közben odaszólt a kiscicának: – Mondd csak, miért ünneplik a hanukát?

– Nem jártam én soha iskolába, honnan tudjam – nyivákolta sértődötten. Kérdezd meg Gyurikától, ő biztosan tudja, hiszen iskolába jár.

– Gyurika, miért ünneplik a hanukát? – fordult a trenderli Gyurikához, aki éppen egy nagy pacát ejtett az irkája közepére.

A kérdésre Gyurika elpirult, és nem mondott egyebet, mint azt, hogy tudtam, de elfelejtettem.

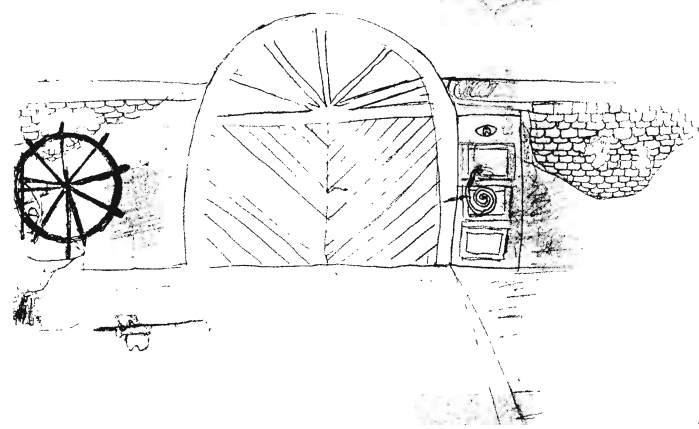
Nem tudom, szokott-e a ti trenderlitek beszélni, de nehogy úgy járjatok, mint Gyurika, hát gyorsan elmondom a hanuka történetét.

Réges-régen történt, Zsidóország idejében. Hej, ha láttátok volna, milyen erős és bátor zsidók éltek akkor! Ha egyet közülük megbántottak, mindjárt ott termett tíz is, hogy megvédje. Büszke is volt ám mindegyik arra, hogy zsidó. De tisztelték is őket mindenütt!

Ha valakinek mégis eszébe jutott, hogy beléjük kös-
sön, vagy vallásukat kicsúfolja, annak aztán elvették alaposan a kedvét, mégha az királynak is született.

Hát ebben az időben éppen egy királynak támadt kedve, hogy kikezddjen a zsidókkal. Van sok katonám, elfoglalom országukat – gondolta magában. – Hallom, szép házaik is vannak, benne szép bútorokkal. Jó lesz ez nekem meg harcosaimnak. Meg azt beszélnek róluk, hogy valami Istent imádnak. Én azt sem tudom, hogy mi az. Majd megparancsolom, imádjanak engemet. Igazán megtehetik, hiszen én király vagyok – düllesztette ki a mellét. – A templomukba pedig majd odate-
szik a képemet vagy a szobromat, és én megengedem nekik, hogy Isten helyett hozzám könyörögjenek.

אֵלִיָּהוּ

DEMENY SOMA – KABALA

A királynak annyira megtetszett ez a gonosz terve, hogy nemsokára felsorakoztatta összes katonáját. Mind-egyik kezébe új fegyvert osztatott ki, és a rengeteg harcos így indult el Zsidóország ellen.

Ezek olyan hirtelen jöttek, hogy a zsidóknak idejük sem jutott a védekezésre.

De az ellenség öröme mégsem tartott sokáig. Egy darabig csak túrték őket, de amikor a templomba is betörték és bemocskolták, vége szakadt a zsidók türelmének. Ki bottal, ki fejszével, ki egy darab téglával rontott a fegyveresekre.

– Istenünket aztán nem engedjük! – mondták a fiatalok, az öregek, az ifjak és a gyerekek.

Akadtt ugyan egy-két gyáva, aki megjegyezte, hogy minden hiába, mert az ellenség erősebb. Ezeknek csak annyit válaszoltak: ha ők többen is vannak, és több a fegyverük is, de mivelünk van az Isten!

Az egyik reggel izgatottan rohan be egy vérző homlokú főkatona a királyhoz, és majdnem sírva jelenti: – Jaj, jaj, nagy a baj! Ezek a zsidók vissza mernek ütni! Én csak egy szekrényt loptam el az egyiktől, és máris fejbe vágott. De ez még mind semmi! Egyszerűen kijelentették, nem engedik meg, hogy képedet odategyem Tórájukra. Most pedig tele van velük az utca, s úgy jönnek, közelednek, hogy most is reszketek, ha rájuk gondolok.

– Ó, te bohó – felelte pulykavörös arccal a király –, löjtek közibük, mindjárt szétszaladnak.

– Felséges királyom, már megpróbáltuk, de ez sem használt. Nem tudjuk megállítani őket. Egy nevet kiabálnak, hogy Isten, és ettől – mondom – úgy megvadulnak, hogy hiába vannak kevesebben, mint mi, egyiknek olyan ereje támad, hogy tizüinktől sem ijed meg. Legokosabb lesz, királyom, ha gyorsan felszedjük sátorfánkat, és menekülünk, amíg lehet.

Így is történt.

A kicsiny, de bátor zsidó csapat kiverte az ellenséget. Nem maradt itt még hírmondójuk sem. Mindezt megszerzésüknek és Isten segítségének köszönhatték.

A győzelem után a legelső dolguk az volt, hogy templomba menjenek, és itt köszönetet mondjanak Istennek.

Előbb persze kitakarították a szennyet, amit az ellenség ott hagyott.

Már minden rendben is lett volna, csak éppen a templomi mécses meggyújtása volt hátra. Igen ám, de ide valami olyanfajta olajra volt szükség, amiből az egész országban csak nagyon kevés volt. Hosszas keresgélés után éppen csak annyit találtak, ami alig egy napra volt elegendő.

Hát most mi történik? Elmúlik egy nap, és még mindig lobog a mécses lángja. Elmúlik a második nap. Nincs semmi baj! A harmadik napon még mindig szép fényesen ég a mécses. A negyedik, sőt az ötödik napon is. A hatodikon szintén. Nyolc egész napon át égett az egy napra való olaj. Pontosan addig, amíg újat nem szereztek.

Ezért gyűjtünk mi is hanukakor gyertyákat, és játszunk vidám játékot a trenderlivel.

A HALÁL KARDJA

aldokló testvére ágya mellett ott állott

Rabbi Josua ben Lévi, Izrael tanító-mestere, s nézte a sápadt arcot, testvére arcát, amelyen veríték gyöngyözött, és szeméből perzselő láz tüzelt.

Rabbi Josua némán állt, s csak teste remegett meg a visszafojtott zokogás fájdalmában. Majd odahajtotta fejét a haldoklóéhoz, és halk szavakkal szólította távozni készülő testvérét, aki becsukott szemekkel feküdt párnáján, s verejtékes melle hörögve, elakadva zihált.

– Testvérkém, testvérkém, pillants fel rám, mosolyogj felém, mint régen; jaj, ne hagyj, ne hagyj itt engem.

Rabbi Josua szemében megoldódott a meleg könny, és arcáról lefolyva a párnára, a beteg feje köré szivárgott.

Ekkor azonban testvére felnyitotta egy pillanatra a szemét, majd vértelen kezét bátyja hajába fúrta, és lázasan, elhalóan, de mégis könyörögve hallatszott kicserepesedett ajkáról:

– Segíts rajtam... védj meg, hét nap múltán, ugyan-ebben az órában... a halál elhozza félelmetes kardját, és meg kell halnom... El kell mennem atyámtól, anyámtól és tőled is, édes testvér. Hét nap múlva a halál kardja elvágja életem fonálát... Ne hagyj, jaj, ne hagyj... ne...

Rabbi Josua ben Lévi szíve görcsösen összeszorult a fájdalomtól, ráborult az ágyra, és felkiáltott:

– Nem, nem hagylak el, nem hagylak el, én testvérem! Az Úr, az én istenem erőt fog adni nekem, hogy elvegyem a halál kardját, mert írva vagyon: a szeretet erősebb a halálnál.

És itt kezdődik el Rabbi Josuának, Izrael nagy tanító-mesterének csodálatos útja. Rabbi Josua – akiről történetek szólnak, hogy fenn járt az egekben, és titokzatos hatalom élt lelkében – kilépett a sötét éjszakába, hogy mentse testvérét a halál kardjától. Az égboltozaton szikráztak a fényes csillagok és Rabbi Josua Istenhez imádkozott. Aztán szembenézett a reszkető csillagokkal, és tőlük kérdezte:

– Ó, kérlek, mutassátok meg az utat. – Ekkor Rabbi Josua úgy látta, hogy a csillagok hirtelen forogni kezdtek, majd mint egy tüzes nyáj tolongtak, futottak, száguldottak egy irányba, nyugat felé, amerre égbeszökő nagy hegyek sötétlettek.

Rabbi Joshua ekként haladt a mélységes éjszakában felfelé a nagy hegy ösvényén, erdők feketéllő rengetegén át, hogy megkeresse a halál kardját. Nem riasztotta a csend félelmetessége, a sötétlő árnyak, az út titokzatos kanyara, csak a feje felett úszó csillagsereget követte, mely beragyogta arcát, és forró szeretettel suttogta a zsoldár versét:

„Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek, mert Te velem vagy... Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek, mert Te velem vagy...”

Így tartott az út órákig, napokig, éjszakákon át felfe-

lé, felfelé meredekeken, szakadékokon, erdők sűrűjében, homoksivatagokon keresztül, törhetetlenül előre. Szóltak hozzá a fák, lombjaikat rázva, sikoltva:

– Josua ben Lévi! Josua ben Lévi! állj meg! fordulj vissza! A halál hegyén jársz, melyet élő ember lába nem tapodott. Elibéd állunk ágaink sűrűségével, törzseink ezredeivel. Emberfia, fordulj vissza!

De Josua ben Lévi túlkialtotta az erdők kórusát:

– Testvérem akarom megmenteni! Az Örökkévaló nevében, engedjetez nekem utat. – Akkor a fák sűrűje szétnyílt, és utat nyitott. Majd tovább lángtenger csapott fel előtte, és a tűzből hang hallatszott:

– Fordulj vissza, ember! Időtlen idők óta ég a halál hegyének lángja, s nem alszik ki soha!

Josua ben Lévi így kiáltott a tűznek:

– Az Örökkévaló nevében engedjetez utamra, hogy testvérem életét megmenthessem. – De a tűz változatlanul égett, és a hang szólt ismét a lángokból:

– Örök rendelés hevíti lángunkat, hogy elzárjuk a hegynek ormát, hol a halál barlangja van! Térj vissza hát az emberek országába!

Rabbi Josua így felelt: – Az én szeretetem erősebb, mint a lángok hatalma!

Majd Isten nevével ajkán belépett a lángok közé, melyek elnyelték őt, de mégis sértetlenül jött át a tüzek tengerén, és Josua ben Lévi folytatta útját felfelé. Ekkor egy hömpölygő, sebes folyó állította meg útjában, mely a hegyeken keresztül széles zuhatagban ömlött alá.

– Egy tapodtat se tovább – dübörgött a vizek kiáltása, melyet dörgésszerűen visszhangzottak a meztelen sziklafalak. – Egy tapodtat se tovább, mert örvényeim fojtó karja a hideg mélységbe húz. Ez a táj a halál birodalma! Menekülj!

Rabbi Josua megállott a parton, és így szólt a sebesen vágató víznek:

– Ó, nagy folyó, ó, te fenséges víz! Íme, én átmentem az izzó tüzezen, és az Úr majd átsegít a te hullámaidon is, hogy megmentsem az életét annak, akinek megszámláltattak napjai.

Rabbi Josua ben Lévi az égre pillantott, majd a vizek hullámaira lépett, amelyek gyűrűző sodrásukkal elkapták hosszú köntösét. De az ő lábait egy égi kéz emelte át a mélységeken. Átérve a másik partra, Rabbi Josua sugárzó homlokkal már messze fenn egy sziklás és köves ösvényen haladt, hol se fű, sem virág nem nyílt: halott táj volt ez, a halál néma, félelmetes hegye. A csillagokat is eltakarta már a felhő, csak nagy csendesség lebegett, mint egy óriási szárny.

– A halál hegyének ormán vagyok – suttozta az éjszakában Rabbi Josua ben Lévi, majd megkerülte az utolsó kötömeget is, és egy barlangot pillantott meg. A barlang bejáratánál parázs piroslott, és előtte egy ősz, ezerráncú aggastyán aludt lekuporodva: a halál. Megdermedten nézte. Az aggastyán aludt. Mellette a földön ott feküdt a kard, zöldes fénnel lángolt a porban. A halál kardja volt, az életet kioltó, az eltépő, a kérlelhetetlen. Rabbi Josua ben Lévi ekkor gondolatban látta az anyákat, akik meghalt gyermekük felett zokognak, a temetők ezernyi

sírját, az árvákat, akik hiába keltegetik szüleiket, az összezúzott szívűeket, akik elköltözöttük után kiáltanak, de nem jönnek vissza soha – és látta ismét testvérét, sápadt, szomorú arccal, amint feléje néz segedelemért, és ekkor megtelt lelke hegyeket repesztő bátorsággal, odanyúlt a kard markolatához, hogy ne gyászoljon többé senki sem halottat, és örökké élhessen minden ember.

A halál akkor sem ébredt fel mélységes álmából, amikor Rabbi Josua ben Lévi kezében már a karddal futott diadalmasan vissza a megtett úton, és a győzelemujjongása dobogott szívében.

– Élni fogsz, testvérem, s ti haldoklók, mind üljetez fel ágyaitokban, és örvendezzetez – csengett Josua ben Lévi hangja, amint szaladt, szaladt győzelmesen a halál kardjával az emberek országa felé. A hullámzó vizekre suhintott, és a sodró ár patakká szelidült, a tüzek fenyegető nyelve a kard szelétől hamuvá omlott össze. Az erdő fái, amelyek átengedték, most ünneplő énekekkel várták, virágos köntösökben, és Josua ben Lévi könnyes szemekkel ölelte át törzseiket, s szólt:

– Fák, jóságos erdők, a ti leveletek se hullanak le többé! Vigadozzatez hát a megszábadított emberekkel!

A fák táncba kezdtek, köszöntötték az örök tavaszt, amely csak érlelni fog, örök, szüntelen teremtéssel.

Így ért le az emberek közé Rabbi Josua ben Lévi az éjszakában, köpenye alá rejtve a halál kardját.

*

Mikor a halál felébredt, hogy elinduljon nagy útjára, nem találta kardját. Kétségbeesett kereséssel járta be a hegyet, de nem lelte meg sehol. Látta a megcsendesült vizet, a kialudt tüzet, a virágba öltözött fákat, és ekkor már tudta, hogy ember járt itt, aki meglopta őt. Az ezerráncú aggastyán a szelek szárnyára ült, és hétszer körülrepülte a világot, amikor megpillantotta a sivatag közepén Rabbi Josua ben Lévit, amint a homokba rejtí a zöld fényű kardot. Az ezerráncú aggastyán leszállott a sivatag szélén, és Josua ben Lévi felé közeledett, át a nagy homokmezőn, mint fáradt sivatagi vándor. Josua ben Lévi pedig leült a kard fölé emelt homokhalomra, és imák bűvös körével vette magát körül, hogy megvédjék a halál hatalmától. Így várta be a lassan közeledő öreget, aki midőn Josua ben Lévi elé ért; imígy szólt hozzá:

– Ó, ember, ó, ember, Josua ben Lévi, kérlek e sivatag közepén, add vissza kardomat! Ne törd meg a világ rendjét, mely szerint ami születik, annak el is kell múltnia.

Josua ben Lévi halkán így felelt:

– Védenez imáim, hogy ne közeledhess hozzám, de ülj le, fáradt aggastyán, szembe velem, és hadd beszélgessünk a te munkádról, amely elszakítja a szerető embereket, és soha nem múló gyászt hoz a szívekbe. Íme, ez a kard oltotta volna ki testvérem életét és még millió testvérét is, de az én szeretetem győzedelmeskedett, és most itt ülöz a homokban felette, én, Josua ben Lévi, Izrael tanítómestere, és mondom: nem adom vissza!

Az aggastyán szomorúan nézett Josua ben Lévi lánzó szemébe, majd ekként válaszolt:

- Nagy a te szíved szeretete, és megkegyelmezek testvérednek is, aki fel fog kelni ágyából, és sütni fog reá a nap, és örvendeztek majd egymásnak hosszú életen keresztül. De add vissza kardomat, mert nem ellensége vagyok én az életnek. Bizony, mondom neked, sok ember várja e pillanatban, hogy megváltsam kardom érintésével a szenvedéstől, és epekedik utánam, hogy kínjai véget érjenek. Jövelelem az ő megváltásuk, mely megszünteti a szenvedést. Halld és lásd, Rabbi Josua ben Lévi, én idevarázsolom jajgató szavukat, megkínzott arcukat a pusztaság fölé, és te tégy majd szíved parancsa szerint. A halál ekkor felemelte kezét, mire nagy szélvész kerekedett, és a szenvedők félelmetes sikolyának karéneke szállt végig a pusztán: az öregek jaja, akik szomjúhozva

hívják haláluk óráját, a kínban fetrengők üvöltése, a Föld minden pontjáról, úgyhogy Josua ben Lévi eltakarta szemét, betapasztotta fülét, fejét a homokra hajította, s könyörögve kiáltott a halál felé: elég... elég...

Amikor pedig ismét csendesség ülte meg a nagy sivatagot, Josua ben Lévi felkelt a homokhalomról, kihúzta az elrejtett kardot, és visszaadta a halálnak. A halál szótlanul átvette, majd felkelt, és elindult fáradt léptekkel a pusztaságon keresztül, s amidőn a messzeségben eltűnt görnyedt alakja, Josua ben Lévi felzokogott, és csak akkor törölte le arcát, amikor emberek jöttek, és ujjongva szóltak hozzá:

- Josua ben Lévi, kelj föl, örvendezz, meggyógyult testvéred!

FOTO KOBANYAI JÁNOS